

SLOVENSKA REFORMACIJA ALI PROTESTANTIZEM (1550 – 1595)

→ Začetnik je Martin Luther, ko je leta 1517 na vrata cerkve nabil 95 TEZ ali TRDITEV. Vse te govorijo proti bogatenju katoliške cerkve na izkoriščevanju revnih vernikov. Začelo se je pokristjanjevanje.

→ Pri nas so predstavniki:

- Primož Trubar (1550 - prva slovenska tiskana knjiga: Abecednik in Katekizem)
- Adam Bohorič (1584 - prva slovenska slovnica: Zimske urice)
- Jurij Dalmatin (1584: prevod biblije)
- Sebastijan Krelj (Otročja biblija – šumniki in sičniki)

→ Pisave, ki so jih uporabljali protestanti najprej gotica, potem humanistična pisava in nazadnje bohoričica.

→ Literarne zvrsti: lirika

→ **PRIMOŽ TRUBAR**

- Rodil se je v Rašici pri Velikih Laščah, umrl pa v Nemčiji
- 1508 – 1586
- Šolal se je v Trstu, Reka, Salzburg, Dunaj
- 2x so ga pregnali iz Slovenije v Nemčijo
- Bil je posvečen v protestantskega duhovnika
- Dela: Cerkevni red, Evangelij sv. Matevža, Abecednik in katekizem ...

P. Trubar: O zidavi romarskih cerkva:

- je avtobiografska spominska pridiga (avtor sam prisoten dogodku)

- protestantske ideje: proti zidavi cerkva na nepotrebnem prostoru, proti odpustkom, kritika vseh teh ljudi, ki živijo na račun naivnih vernikov.

- Jezik in slog: Dolenjsko narečje (inu, lejtj (dvočasnik besed = GERMANIZEM)) + ljubljanska govorica + veliko nemških besed.

Z veznikom inu združi dva glagola (svetila in pravila). Uporablja vulgarizem: kurba
Ne uporablja metafore.

Je pridiga, zato je na koncu nauk.

- Je polliterarno delo (veliko laži pri gradnji): svetniki so v pridigi črni, čeprav so v resnici beli. Laž o videvanju device Marije. Vsi, ki vedo, kaj se dogaja revnim ljudem gredo v pekel.

- Vsebina:

V odlomku iz pridige Trubar govori, kako so nastale cerkve. Prvi primer govori o neki ženski, ki je trdila, da se ji vsako noč prikazujeta sv. Sebastijan in sv. Rok ter zahtevata zase cerkev.

Če vaščani cerkve ne bodo zgradili, bosta poslala pomor in kugo nad ljudi in živino. Vaščani so iz strahu res postavili kapelo. Ko je Trubar temu nasprotoval, so ga hoteli preteptati, zato je pobegnil. K ženski pa je poslal svojega vikarja, da bi dokazal, da si ženska zmišlja. Trdila je namreč, da sta svetnika lepa in črna. Ko jo je vikar popravil, češ da so svetniki beli, si je premislila in pritrčila vikarju.

Drugi primer govori o neki ženski, vdovi in Trubarjevem stricu, ki so trdili, da se jim prikazuje Marija in zahteva samostan. Ko so ga zgradili, so duhovniki in obrtniki lepo živeli, a kasneje so vsi umrli strašne smrti.

Trubar očita duhovnikom, da jih nič ne moti način izgradnje cerkva, saj jim prinaša lepo življenje. Opozarja jih, da se bodo cvrli v peklu, če bodo razkošno živeli in se ne bodo spokorili.

P. Trubar: Te cerkve božje super nje sovražnike ...

- v pesmi so pesniški subjekti verniki, protestanti, naslovnik pa je Bog.

- Najbolj je obsežna tožba (toži), prošnja in na koncu hvalnica.

-Govori o sovražnosti protestantske vere (čustvena stiska). Niso samo Turki tiski, ki se imajo za pravoverne, ampak tudi kristjani (katoliška cerkev), ki poizkušajo zatreti protestantsko vero.

- Pravo verni naj bi bili protestanti ker Boga poveličujejo, otroke prav krstijo, jih učijo in širijo protestantsko vero ter poveličujejo Boga.

- Motiv: Bog je krivo vernike spustil iz ječe.

→ JURIJ DALMATIN

- Rodil se je v krškem, umrl v Ljubljani
- Prevedel Biblijo: največ napisanih stvari v slovenščini, je edina knjiga, ki je preživela (požiganje knjig kasneje)
- Naslednik Trubarja, ker je leta 1584 prevedel Biblijo → VRH PROTESTANTSKEGA RAZMIŠLJANJA
- Biblija je poveza med reformacijo in kasneje barokom
- Biblija je bila takrat delo, ki je bil zelo razširjen za naš jezik. Istega leta je izšla 1. slovenska slovnica.
- Biblija je pomembna, ker je v njej vsa resnica ter opisana je pot do nebes.

J. Dalmatin: O pomenu svetega pisma:

- Govori, da je Biblija božje delo in da ga moramo prebrati. Vernike nagovarja naj berejo Biblijo in ne spreminjajo zakonov.

- Pravo življenje je to, da se držimo po pravilih svetega pisma in njegov pomen vzeti tako kakor je napisano in prišel boš v nebesa.

- Bog se ti bo maščeval, če ne živiš po pravilih svetega pisma.

PROTIREFORMACIJA (1595 -1615)

→ Škof Tomaž Hren požge vse protestantske knjige, razen Biblije.